НАРОДНОМУ ПОЕТУ ИВАНУ ВАЗОВУ

ПРЕПОДАВАТЕЛСКИЯТА СЪБОРА ПРИ ХУДОЖЕСТВЕНО-ИНДУСТРИАЛНОТО УЧИЛИЩЕ СЪ БЛАГОГОВЕНИЕ СЪ ПРЪСТИ КЪМ ПРЕДЪ ВИШЯТА ПЕТДЕСЕТЬ ГОДИШНА ПОЕТИЧЕСКА И ЛИТЕРАТУРНА ДЕЯТЕЛНОСТ И ЗА НЕЙНЯ СПОМЕН ВИ ВЪЗДИГРЯ ПАМЕТНИКЪ - БЮСТЪ ВЪ БОРИСОВАТА ГРАДСКА ГРАДСКА ОБЩИНА И ДЮГЕРСКОТО СЪРЪЖЕНИЕ И ДВЕ ХУДОЖЕСТВЕНИ ВЕЧИ, ИЗГРАЖДЕНИ ВЪ ПРЕМИНИЯТИЯ СТАДЕЙ ПРИ УЧИЛИЩЕТО ИМ, ПО ПРОЕКТА НА Б. МИХАЙЛОВЪ. ТАКА ВИ МОЛИ ДА ПРИЕМЕТЕ ВЪ ТОЗИ ВАШЕ СЛАВЕНО ЮБИЛЕЙНО СЪРДЕЧНИТЕ НИ ПОЗДРАВИ, СЪРДЕЧНИЯ И БЛАГОПОЖЕЛАНИЯ.

София на октомври 1920 г.

ДИРЕКТОРЪ:

ПРЕПОДАВАТЕЛИ:

Отъ Държ. Художествено Индустриално Училище.

Ст. Бѣжковъ

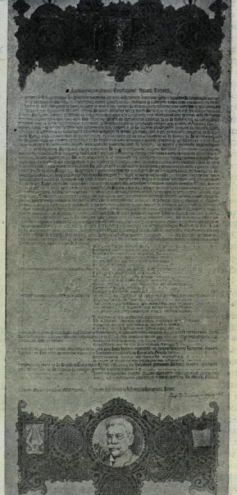

Отъ Св. Синодъ.

Д. Заниковъ

Нека добавимъ още, че като необходимъ елементъ на природата, и съ ранни права на всичко останало, се явява човѣкътъ на полския трудъ, селянинътъ, който орѣ, сѣе и жъне. Нему Вазовъ посвещава много отъ най-хубавитѣ си стихотворения, поставяйки подвигъ на труда на земедѣлеца не по-низко отъ тоя на умствения работникъ и поддържайки култа на физическата работа съ такъвъ жаръ, щото съвсѣмъ естествено иде на устата му подканата: „Прѣдъ тозъ ораченъ пашка да снемемъ!" (Подъ нашето небе, 79). Тази концепция у Вазова ни подсѣща отново за Хюго, за неговия „geste auguste de semeure" (Saison des semailles), както ни подсѣщатъ за обичта на французския романтикъ къмъ дѣцата, тая сѫщо невинна природа, и всички онія стихове на нашия поетъ, гдѣто е даденъ изразъ на топла радость отъ „златнитѣ дѣтски дни" (Люляка ми замирса, 12), на чистъ възторгъ отъ палавата и безгрижна младость, както тя се смѣе, крещи и играе (Звукове: „Жанета", „Трьоскликата").

Казахме, всѣка природа очарована поета — не всичко около него е божествена поема), и наврѣдъ, гдѣто е покой и красота, блиства въ душата му възвишени мисли или цѣнителни съзнания. Но има една природа, която стои най-близко до сърцето му и която изтръгва най-силна любовь, —любовь, що граничи съ екзалтация. Тоа е българската природа, отечеството на поета. Още отъ малъкъ той е свикналъ да обожава родинѣтѣ хоризонти, съ тѣхнитѣ сѣнжни върхове, бурни водопади, зелени гори, и шумъ на поточето, и накитъ на цвѣтята, и „всички чудосии, прѣдъ които мнозина — хиляди минуватъ слѣпи" (Звукове², 85).

Гениятъ на самия езикъ, органъ на изкуството му, сѫдата, което единка го цѣни и разбира, склиитъ спомени, що пълнятъ душата му, блѣнтъ за миналото, свързано съ земята, гдѣто почиватъ отцитѣ му, борбата за едно бадещо, което трѣба да оцастини потомнитѣ имъ, всичко го притегля магически къмъ една географска ивица между Дунава и Бѣло море, лодка на дѣтинството му и гробъ за прага му. Той е слѣтъ своето битие всецѣло съ битието на народа, отъ ранни младини е пѣтъ за родината,—както и сетнятъ му стонъ ще бѫде „мила родино" (Подъ гѫрма на побѣдитѣ, 37),—отричанъ е, билъ и хуленъ тъкмо за тѣхъ, тѣмъ е далъ и сърце и душа (Люляка ми замириса, 53, 60), всичко което има като даръ небесенъ и като нравствена сила, — и въ това служене е забравилъ себе си. Заради отечеството, казва ни той, поетьтъ е занемарилъ „съкровенитѣ свои прѣимѫщества", които само прадѣдкомъ е нанасялъ понѣкога на книга; заради отечеството, той не е смѣялъ да пѣе за себе си (Люляка ми замириса, 48, 123), и онова, което е страстенъ зовъ, трепещъ звукъ, въторгъ зъ пѣсеньта му, има все този изворъ:

Отъ четирийсетъ годинѣ азъ жнихъ
За менъ си не, я за народа,
Отъ четирийсетъ годинѣази пѣхъ
За родина и за свобода.

(Подъ гѫрма на побѣдитѣ, 68)

Но, родино, за тебе пѣхъ!
Ти цѣла бѣше въ пѣсеньта ми,
И да открия не посмѣхъ
Свѣтлята свѣтнѫ въ душа ми.

Ще отнесе вѣнъ гроба свой
Сѫвѣтъ невидимъ на поета,
Жадѫтъ неутолени мой
И пѣснята си недопѣта.

(Люляка ми замириса, 20)

Отъ Македонската емиграция.

П. П. Морозовъ

Но какъвъ е тоя „невидимъ сѫвѣтъ" въ душата на поета, каква е „жаждата му неутолена"? Тайната, колкото и крита, бива все нѣкъ изказана: защото нѣкаква нужда за изповѣдь, за приобщиване на сѫвѣта къмъ мистерийтѣ на сърцето и на творчеството, заваждѣва художника на словото, и той повдига булото, хвърлено върху „недопѣтитѣ пѣсни". Нека знаемъ, прѣди всичко, че душата на поета е „храмъ на химии" — т. е., че тамъ се счуватъ отъ устинитѣ на жреца непрѣстанно „стоноове и пѣзъ", подсказани отъ скрѣбъ или отъ въторгъ, никнали ту въ мѣнящитѣ зимни, ту въ майскитѣ красоти (Люляка ми замириса, 27). Образно казано: душата на поета е „опната струна, що отъ нищо затрептява", отекѫвайки на всѣки ударъ съ пѣсень (Италия², 22). Чувствителна за всичко отъ нѣкъ, тая струна трепи най-чисто при впечатления отъ дѣвствената природа, сливайки свонтѣ звуци съ зефира на полето, шума на океана и рева на бурята въ гората (Избавление, „Полетъ"). Поетьтъ е искалъ, да бѫдатъ пѣснитѣ му „шумъ отъ кротка вада, що тихо си ромони въ полето", да отражаватъ тѣ „синигѣ небосклони". Затова той е сдѣржалъ съзнитѣ си, болнитѣ си, тъй както скѫперенъкъ крие своето имане,—отъ страхъ, че може да ласди съ тѣхъ, бидейки всѣки отъ насъ робъ на своитѣ неволи (Люляка. . ., 57).

И тъкмо тукъ е мѫчителното раздвоение, трагизмъ̀тъ на единъ поетъ съ високо съзнание за гражданския дѫлъгъ. Той е рѣшилъ да не се всѫлушва въ химиитѣ на своята душа,